

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
5610-19

meddelad i Stockholm den 21 december 2020

KLAGANDE

AA

MOTPART

Skatteverket
171 94 Solna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 30 augusti 2019 i mål nr 504-19

SAKEN

Ersättning för kostnader

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avvisar yrkandet om ersättning för kostnader i kammarrätten.

Högsta förvaltningsdomstolen beviljar AA ersättning för kostnader i förvaltningsrätten med 60 000 kr och i Högsta förvaltningsdomstolen med 9 842 kr.

Dok.Id 217852

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00–16:30

BAKGRUND

1. På ansökan av Skatteverket får förvaltningsrätten besluta att den som i egenskap av företrädare för en juridisk person uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har underlåtit att betala skatt eller avgift, ska vara skyldig att tillsammans med den juridiska personen betala skatten eller avgiften (företrädaransvar).
2. Den som i ett mål om skatt eller företrädaransvar har haft kostnader för ombud, biträde, utredning eller annat som denne skäligen har behövt för att ta till vara sin rätt har rätt till ersättning bl.a. om dennes yrkanden i målet bifalls helt eller delvis.
3. AA var ordinarie ledamot i styrelsen i Texas Onshore AB. Skatteverket ansökte hos Förvaltningsrätten i Malmö om att han och två andra personer som också hade varit ledamöter i bolagets styrelse skulle förpliktas att tillsammans med bolaget betala skatter och avgifter om drygt 1,3 miljoner kr. Ansökningarna om företrädaransvar avsåg dels arbetsgivaravgifter för beskattningsåret 2013 om ca 870 000 kr som Skatteverket i beslut om efterbeskattning hade påfört bolaget och som ursprungligen skulle ha betalats i januari 2014, dels arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och mervärdesskatt som hade redovisats av bolaget och som skulle ha betalats i maj 2017–januari 2018. Beslutet att påföra bolaget arbetsgivaravgifter för 2013 hade överklagats av bolaget när ansökningarna om företrädaransvar gavs in till förvaltningsrätten.
4. AA och de två andra personerna anlidade ombud i målen om företrädaransvar.
5. Förvaltningsrätten höll en gemensam muntlig förhandling i de tre målen om företrädaransvar. Skatteverket hade i inlagor som kom in till förvaltningsrätten före förhandlingen ändrat ansökningarna om företrädaransvar på så vis att yrkandet om betalningsskyldighet för de arbetsgivaravgifter som hade överklagats av bolaget hade dragits tillbaka. Dessa inlagor hade inte kommunicerats och det var först vid förhandlingen som AA fick klart för sig att Skatteverket hade ändrat sin ansökan.

DOM

Mål nr
5610-19

6. AA yrkade i förvaltningsrätten ersättning för ombudskostnader med 232 176 kr, vilket motsvarade en tredjedel av det belopp som sammanlagt yrkats i de tre målen eller 696 528 kr (inklusive mervärdesskatt). Den totalt nedlagda arbetstiden uppgick till 186 timmar och det av AA yrkade ersättningsbeloppet avsåg arvode för en tredjedel av den tiden, dvs. 62 timmar.
7. Förvaltningsrätten biföll Skatteverkets ansökan om företrädaransvar i alla tre målen. AA förpliktades att tillsammans med bolaget betala det av Skatteverket yrkade beloppet om drygt 520 000 kr för skatter och avgifter som hade förfallit till betalning under 2017 och 2018. Yrkandet om ersättning för ombudskostnader avslogs med hänvisning till att AA inte hade vunnit bifall till talan och att det inte heller hade kommit fram något annat skäl för att bevilja honom ersättning för kostnader.
8. AA överklagade beslutet att inte bevilja ersättning till Kammarrätten i Göteborg som avslag överklagandet. Som motivering angavs att AA inte hade vunnit bifall på grund av vad han själv hade anfört och att det inte heller fanns något annat skäl för att bevilja ersättning.

YRKANDEN M.M.

9. AA yrkar ersättning för kostnader i processen med sammanlagt 393 858 kr. Han har vunnit delvis bifall till sin talan och processkostnaderna är till övervägande del hänförliga till arbete med den del av processen som Skatteverket återkallade, dvs. bolagets arbetsgivaravgifter för 2013.
10. *Skatteverket* tillstyrker att ersättning beviljas för kostnader i förvaltningsrätten med en tredjedel av 150 000 kr, dvs. med 50 000 kr, och för kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen med 9 842 kr.

11. Skatteverket anför följande. I ett mål om företrädaransvar bör av systematiska skäl alla beloppsmässiga nedsättningar som Skatteverket gör under handläggningen i förvaltningsrätten ses som ett bifall till den enskildes yrkanden i målet. Om justeringen inte är föranledd av den enskildes argumentation, kan dock den enskilde inte anses skäligen ha behövt ombud för att ta till vara sin rätt och då föreligger inte rätt till ersättning. Det framstår som sannolikt att justeringen i det nu aktuella fallet skedde på grund av ombudens argumentation.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

12. Frågan i målet gäller rätten till ersättning för ombudskostnader i mål om företrädaransvar när Skatteverket under handläggningen i förvaltningsrätten ändrat sin ansökan på så vis att yrkandet om betalningsskyldighet delvis dragits tillbaka.

Rättslig reglering m.m.

13. Den som i ett ärende eller mål har haft kostnader för ombud, biträde, utredning eller annat som denne skäligen har behövt för att ta till vara sin rätt har enligt 43 kap. 1 § första stycket skatteförfarandelagen (2011:1244), efter ansökan, rätt till ersättning om den sökandes yrkanden i ärendet eller målet bifalls helt eller delvis, ärendet eller målet avser en fråga som är av betydelse för rätts-tillämpningen, eller det finns synnerliga skäl för ersättning.
14. Regler om ersättning för kostnader i skattemål infördes ursprungligen genom lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. Rätten till ersättning var då mer begränsad men efter några år ändrades reglerna och gjordes mer generösa (prop. 1993/94:151). Processer om företrädaransvar hanterades vid den tiden av allmän domstol men i samband med att de flyttades över till allmän förvaltningsdomstol gavs enskilda i sådana mål samma

möjligheter som enskilda i skattemål att få ersättning för kostnader (prop. 2002/03:128).

15. Reglerna om ersättning fördes sedan, med vissa här inte relevanta undantag, i princip oförändrade över till skatteförfarandelagen (prop. 2010/11:165). Samtidigt utvidgades rätten till ersättning till att omfatta samtliga mål och ärenden enligt den lagen. Detta innebär bl.a. att ersättning kan beviljas för kostnader hos Skatteverket i ärenden om företrädaransvar, även om verkets utredning leder till att en ansökan inte ges in till förvaltningsrätten eller ärendet av andra skäl skrivs av (a. prop. s. 417 och 881).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Företrädaransvarsmål och rätten till ersättning för kostnader

16. I fråga om rätt till ersättning i ärenden eller mål om företrädaransvar gäller samma reglering som i ärenden eller mål om skatt. Det krävs alltså för att ersättning ska kunna utgå att den enskildes yrkanden i ärendet eller målet ska ha bifallits helt eller delvis eller att ärendet eller målet avser en fråga som är av betydelse för rättstillämpningen. Om så inte är fallet, kan ersättning utgå om det finns synnerliga skäl. Det krävs dessutom att den grundläggande förutsättningen för ersättning, dvs. att den enskilde ska ha haft kostnader för ombud, biträde, utredning eller annat som skäligen har behövts för att ta till vara sin rätt, ska vara uppfylld.
17. Skatteverkets yrkande om betalningsskyldighet i ett mål om företrädaransvar grundar sig på att det föreligger en huvudfordring, en skatteskuld som en juridisk person har till Skatteverket. Om den juridiska personens skatteskuld sätts ned minskar det eventuella företrädaransvaret i motsvarande mån. Skatteverket kan därför komma att ändra sitt yrkande under tiden som processen om företrädaransvar pågår beroende på att huvudfordringen reduceras, t.ex. på grund av att skatteskulden helt eller delvis har betalats. En ändring kan även vara föranledd av

DOM

Mål nr
5610-19

andra förhållanden, såsom att det framkommer att en person inte varit företrädare när en skatt eller avgift förfallit till betalning.

18. Frågan är då hur nedsättningar av det slaget förhåller sig till skatteförfarandelagens bestämmelser om rätt till ersättning på den grunden att den enskildes yrkanden i ärendet eller målet ska ha bifallits helt eller delvis. Om den saken ges ingen närmare vägledning i förarbetsuttalanden.
19. I de fall Skatteverket justerar sin ansökan till den enskildes fördel på grund av den enskildes invändningar och argumentering är det naturligt att se justeringen som ett bifall. Frågan är om alla beloppsmässiga nedsättningar ska ses på samma sätt. Högsta förvaltningsdomstolen gör i denna del samma bedömning som Skatteverket, dvs. att systematiska skäl talar för att så bör vara fallet. Det innebär att även justeringar som har föranletts av att skulden under processens gång helt eller delvis har betalats eller som beror på förhållanden som den enskilde inte råder över som huvudregel bör ses som helt eller delvis bifall i ersättningshänseende.
20. Att den enskilde ska anses ha vunnit bifall till sina yrkanden helt eller delvis är dock inte tillräckligt för att rätt till ersättning ska föreligga. Även den grundläggande förutsättningen att den enskilde ska ha haft kostnader för ombud etc. som skäligen har behövts för att ta till vara sin rätt måste vara uppfylld. För att så ska anses vara fallet krävs det att det har förelegat ett behov av sakkunnig hjälp. Skälighetsbedömningen avser både hjälpbehovet och kostnadernas storlek. Vid bedömningen av de senare måste avgöras om de åtgärder som vidtagits behövts för att ta till vara den enskildes rätt (HFD 2019 ref. 16 punkterna 14–17).

Bedömningen i detta fall

21. Skatteverkets ändring av ansökan om företrädaransvar får anses innebära att AA har vunnit delvis bifall i målet. Frågan är då om AA har haft kostnader för ombud som skäligen har behövts för att ta till vara hans rätt.

22. Av utredningen framgår att AAs ombud inför förhandlingen i förvaltningsrätten i allt väsentligt argumenterat kring förutsättningarna för att ålägga honom betalningsskyldighet avseende arbetsgivaravgifterna för 2013. Enligt Skatteverket var det sannolikt ombudens argumentation som medförde att ansökan ändrades på så sätt att den inte längre avsåg betalningsansvar för skuld hänförlig till dessa avgifter.
23. Med hänsyn till frågeställningens beskaffenhet och till det ovan anförda finner Högsta förvaltningsdomstolen att AA har haft kostnader för ombud som skäligen har behövts för att ta till vara hans rätt och att han således har rätt till skälig ersättning för sina kostnader.

Ersättning för kostnader i förvaltningsrätten

24. Av underlaget för kostnadsyrkandet framgår vilka arbetsåtgärder som har utförts och datum för dessa. Däremot framgår det inte hur lång tid varje arbetsåtgärd har tagit, vem som har utfört respektive åtgärd eller vilken timkostnaden är. Kostnadsunderlaget är således bristfälligt och en sammantagen skälighetsbedömning får därför göras (se HFD 2019 ref. 16).
25. Vid denna bedömning konstaterar Högsta förvaltningsdomstolen att en väsentlig del av arbetet kan antas ha utgjorts av ombudens förberedelser inför den muntliga förhandlingen. AA har uppgett att han troligen skulle ha avstått från att begära muntlig förhandling om han hade känt till att yrkandet om betalningsskyldighet för skulden hänförlig till arbetsgivaravgifterna för 2013 hade dragits tillbaka. Det framgår vidare av utredningen att han inte överklagade förvaltningsrättens beslut att ålägga honom betalningsskyldighet för de återstående redovisningsperioderna.
26. Mot den bakgrunden finner Högsta förvaltningsdomstolen att skälig ersättning för kostnaderna i förvaltningsrätten bör bestämmas till 60 000 kr.

DOM

Mål nr
5610-19*Ersättning för kostnader i kammarrätten och i Högsta förvaltningsdomstolen*

27. Yrkandet om ersättning för kostnader i kammarrätten har framställts först i Högsta förvaltningsdomstolen och ska därför avvisas.
28. AA har fått delvis bifall och målet avser en fråga som är av betydelse för rättstillämpningen. Han har därför rätt till skälig ersättning för sina kostnader i Högsta förvaltningsdomstolen. För dessa kostnader har yrkats ersättning först med 9 842 kr och därefter med 24 375 kr. Något underlag avseende det högre beloppet har inte getts in. Däremot finns det för det lägre beloppet en preciserad redogörelse där det framgår vilka arbetsåtgärder som har utförts, vem som har utfört dem, hur lång tid varje åtgärd har tagit och vilken timkostnaden är. Högsta förvaltningsdomstolen finner därför att ersättning ska beviljas med 9 842 kr.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Anita Saldén Enérus, Thomas Bull, Mats Anderson (skiljaktig) och Marie Jönsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Ann Linders.

DOM

Mål nr
5610-19

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Anderson är skiljaktig och anser att AA ska beviljas ersättning för kostnader i förvaltningsrätten med 80 000 kr samt att punkt 26 i domskälen ska ha följande lydelse.

26. Mot den bakgrunden finner Högsta förvaltningsdomstolen att skälig ersättning för kostnaderna i förvaltningsrätten bör bestämmas till 80 000 kr.